

Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου, ιδρυτής της ομάδας των κοινωνιολόγων, αριστερής πτέρυγας του κόμματος των φιλελευθέρων, δημοσίευσε τον Φεβρουάριο του 1922, το «Δημοκρατικό μανιφέστο», εγκαινιάζοντας τον αγώνα για την εγκαθίδρυση δημοκρατίας. Δικάστηκε και καταδικάστηκε σε φυλάκιση τριών χρόνων αλλά, με την επανάσταση του Σεπτεμβρίου του 1922, ελευθερώθηκε και ίδρυσε τη Δημοκρατική Ένωση, κόμμα με στόχο την επιβολή της δημοκρατίας.

Μετά τις εκλογές (16 Δεκεμβρίου του 1923), το κόμμα των Φιλελευθέρων (με απύσασ την αντιπολίτευση) πλειοψήφησε. Οι βουλευτές της Δημοκρατικής Ένωσης ζήτησαν να φύγει ο Γεώργιος Β', ώσπου να αποφασίσει ο λαός για το πολιτειακό. Οι Φιλελεύθεροι το δέχτηκαν.

Ο νικητής της ναυμαχίας της Λήμνου ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης ανέλαβε αντιβασιλιάς. Ο Βενιζέλος ήρθε στην Ελλάδα (4 Ιανουαρίου του 1924), ανέλαβε πρόεδρος της εθνοσυνέλευσης για να παραιτηθεί αμέσως και να γίνει πρωθυπουργός (11 του μήνα). Στη Βουλή και στην εθνοσυνέλευση, ο Παπαναστασίου υποστήριζε τη δημοκρατία κι ο Βενιζέλος τη συνταγματική βασιλεία. Στις θορυβώδεις συνεδριάσεις που ακολούθησαν, διαπιστώθηκε πως οι δημοκρατικοί είχαν την πλειοψηφία. Ο Βενιζέλος παραιτήθηκε (4 Φεβρουαρίου του 1924) δηλώνοντας ότι εγκαταλείπει την πολιτική κι έφυγε στο Παρίσι.

Τον διαδέχτηκε στην πρωθυπουργία ο Γεώργιος Καφαντάρης (1873 - 1946), που ήθελε πρώτα να γίνει δημοψήφισμα κι έπειτα να προχωρήσει η εθνοσυνέλευση στην εκπόνηση ανάλογου συντάγματος. Παραιτήθηκε (4 Μαρτίου), κι ανέλαβε ο Παπαναστασίου, που, μέσα από την 4η εθνοσυνέλευση, ψήφισε την κατάργηση της βασιλείας και την ανακήρυξη τη δημοκρατίας (24 Μαρτίου του 1924). Ένα δημοψήφισμα (13 Απριλίου του 1924), επισφράγισε πανηγυρικά το ψήφισμα της εθνοσυνέλευσης που ανακήρυξε τον Κουντουριώτη (προσωρινό) πρώτο πρόεδρο της δημοκρατίας.

Ο Παπαναστασίου παραιτήθηκε από πρωθυπουργός (Ιούλιο του 1924). Εξακολούθησε όμως να είναι πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής, που επεξεργαζόταν το νέο σύνταγμα.

Στις 26 Ιουνίου του 1925, ο πρώην επαναστάτης και αρχηγός της στρατιάς της Θράκης, στρατηγός Θόδωρος Πάγκαλος (1878 - 1952), ανέτρεψε την κυβέρνηση. Όμως, το νέο σύνταγμα ψηφίστηκε (10 Σεπτεμβρίου του 1925) χωρίς να ισχύσει αμέσως. Ο Πάγκαλος διέλυσε την εθνοσυνέλευση (4 Ιανουαρίου του 1926), ανακηρύχτηκε δικτάτορας κι εξόρισε

τον Παπαναστασίου και τον Καφαντάρη, που τον καλούσαν να παραδώσει την εξουσία. Ο Κουντουριώτης παραιτήθηκε διαμαρτυρούμενος.

Στις 7 Αυγούστου του 1926 κι ενώ ο δικτάτορας βρισκόταν διακοπές στις Σπέτσες, ένα κίνημα οργανωμένο από τον υποστράτηγο Γεώργιο Κονδύλη (1879 - 1936) και συνεπικουρούμενο από λαϊκή επανάσταση γκρέμισε τη δικτατορία.

Ο Κονδύλης αποκατέστησε τον Κουντουριώτη στην προεδρία της Δημοκρατίας, έθεσε το νέο σύνταγμα σε ισχύ, προκήρυξε εκλογές και παρέδωσε την εξουσία στον Αλέξανδρο Ζαΐμη, πρωθυπουργό οικουμενικής κυβέρνησης (Δεκέμβριος του 1926). Η πρώτη Ελληνική Δημοκρατία έζησε ως το 1935.

1924: ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ:

Ιανουάριος:

Σε ηλικία 54 χρόνων, πέθανε στις 21 του μήνα ο ηγέτης της επανάστασης των μπολσεβίκων, Βλαδίμηρος Ίλιτς Ουλιάνοφ Νικόλαος Λένιν. Από τον Μάιο του 1923 είχε αποσυρθεί από κάθε πολιτική δράση εξαιτίας μιας δεύτερης κρίσης ημιπληγίας αλλά παρέμενε ο Ηγέτης, καθώς οι πνευματικές δυνάμεις ποτέ δεν τον εγκατέλειψαν. Το ιατρικό ανακοινωθέν, άλλωστε, εξηγούσε ότι ο θάνατός του στην πόλη Γκόρκι, κοντά στη Μόσχα, οφειλόταν σε «σκλήρυνση του εγκεφάλου λόγω υπερβολικής διανοητικής δραστηριότητας».

Φεβρουάριος:

Ένα επικίνδυνο αλλά προσοδοφόρο επάγγελμα καταργήθηκε με νόμο στις Ηνωμένες Πολιτείες: Οι κυνηγοί κεφαλών θα θεωρούνται στο εξής παράνομοι, ενώ δεν θα αμείβονται οι από ιδιώτες συλλήψεις καταζητούμενων. Η φράση «Καταζητείται νεκρός ή ζωντανός - αμοιβή τόσα δολάρια» ερμηνεύεται ότι την επικήρυξη του λοιπού θα εισπράττουν εκείνοι που θα δίνουν στις αστυνομικές αρχές επαρκείς για τη σύλληψη των καταζητούμενων πληροφορίες. Η εκτέλεση των ενταλμάτων σύλληψης ορίζεται ότι είναι αποκλειστικά έργο των οργάνων της τάξεως.

Μάρτιος:

Την οργή των ισλαμιστών προκάλεσε ο Μουσταφά Κεμάλ, καθώς με νόμο που πέρασε από την τουρκική Βουλή, κατάργησε τον θρησκευτικό τίτλο του χαλίφη και απαγόρευσε τη διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία. Ταυτόχρονα, απαγορεύτηκε η πολυγαμία και η διατήρηση χαρεμιών. Εκτός νόμου τέθηκαν επίσης το ανδρικό φέσι και ο γυναικείος φερετζές. Πρόθεση του Κεμάλ είναι να πείσει τη Δύση ότι η Τουρκία βρίσκεται στο στάδιο του εξευρωπαϊσμού της.

Απρίλιος:

Στις ΗΠΑ, ανακοινώθηκε η συγχώνευση τριών κινηματογραφικών κολοσσών σε μία και μόνη εταιρεία με ενεργητικό 65 εκατομμύρια δολάρια: Πρόκειται για τις εταιρείες «Ταινίες Μέτρο», «Ταινίες Γκόλντγουιν» και «Εταιρεία Λιούις Μάγερ» που με τη συγχώνευσή τους δημιούργησαν την «Μέτρο Γκόλντγουιν Μάγερ» με σήμα ένα λιοντάρι που βρυχάται και ηγέτη τον Μάρκουσ Λεβ, ιδιοκτήτη αλυσίδας θεατρικών αιθουσών. Ο νέος υπερκολοσσός διαθέτει και αλυσίδα εκατοντάδων κινηματογραφικών αιθουσών, ενώ έμβλημά του είναι η φράση «η Τέχνη για την Τέχνη».

Μάιος:

Με τη στήριξη των Καμένεφ και Ζινόβιεφ, ο Ιωσήφ Στάλιν ανακηρύχθηκε νέος ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης, επικρατώντας του αντιπάλου του, Λέοντος Τρότσκι, στη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ. Επιστολή - διαθήκη του Λένιν κατά του Στάλιν δεν διαβάστηκε. Οι Καμένεφ και Ζινόβιεφ επρόκειτο να εκτελεστούν από τον Στάλιν ως «φιλοτροτσκιστές προδότες», το 1936.

Ιούνιος:

Ανακαλύφθηκε στις 10 του μήνα το πτώμα του Τζιάκομο Ματεότι, γραμματέα του Σοσιαλιστικού Κόμματος Ιταλίας, που είχε καταγγείλει τον Μουσολίνι για νοθεία στις πρόσφατες εκλογές. Πέντε ημέρες νωρίτερα, ο Ματεότι είχε απαχθεί από πέντε φασίστες, την ώρα που προσερχόταν στο ιταλικό κοινοβούλιο. Ο δολοφονημένος ηγέτης υπήρξε μια από τις πιο δυνατές αντιφασιστικές φωνές της Ιταλίας. Είχε γεννηθεί το 1885.

Ιούλιος:

Καταδικασμένος σε πενταετή φυλάκιση για εσχάτη προδοσία μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα της μπιραρίας, ο Αδόλφος Χίτλερ παραιτήθηκε από την προεδρία του εθνικοσοσιαλιστικού κινήματος και άρχισε τη συγγραφή βιβλίου με τίτλο «Ο αγώνας μου». Στο ηλιόλουστο κελί του, ο Χίτλερ αφιερώνει αρκετό χρόνο στο διάβασμα επιστολών που

του στέλνουν θαυμάστριες, στις οποίες συνήθως απαντά ο ίδιος. Μαζί του στη φυλακή βρίσκεται εθελοντικά και ο θαυμαστής του Ρούντολφ Ες, που έφθασε από την Αυστρία ειδικά για να τον συντροφεύει.

Αύγουστος:

Με προεδρικό διάταγμα αντιμετώπισε το κίνημα του πλοιάρχου Κολιαλέξη ο πρωθυπουργός Θεμιστοκλής Σοφούλης! Ο πλοίαρχος κατέλαβε το θωρηκτό Αβέρωφ και πλοία του στόλου απαιτώντας την παραίτηση του προέδρου της Δημοκρατίας και της κυβέρνησης. Ο Σοφούλης απάντησε διαλύοντας τη μοίρα του στόλου, επικεφαλής της οποίας ήταν ο Κολιαλέξης, και απολύοντας τα πληρώματα. Μένοντας χωρίς άνδρες, ο κινηματίας παραδόθηκε. Του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης δύο μηνών.

Σεπτέμβριος:

Η απειλή να εκφυλιστεί η γερμανική φυλή είναι ορατή και αποτελεί υπόθεση λίγων γενεών, κατά τους ειδικούς της Σαξονίας. Ο ιατρικός σύμβουλος Μπέτερς προειδοποίησε ότι ο κίνδυνος προέρχεται από τη γέννηση όλο και περισσότερων πνευματικά και ηθικά καθυστερημένων ατόμων που σύντομα θα αποτελούν την πλειοψηφία των Γερμανών, με αποτέλεσμα να παρακμάσει πνευματικά η Άρια φυλή και να εξασθενίσει η ακμαιοτήτά της. Υπό το κράτος αυτού του φόβου, το τοπικό υπουργείο Υγείας υπέβαλε νομοσχέδιο στη γερμανική Βουλή, με το οποίο ζητείται η επιβολή στειρώσεως στους πνευματικά και ηθικά καθυστερημένους.

Οκτώ βριος:

Αραβες Βαχαβίτες εισέβαλαν στη Χετζάζη και εξανάγκασαν τον βασιλιά Χουσεΐν να παραιτηθεί από τον θρόνο. Νέος βασιλιάς ανακηρύχθηκε ο αρχηγός των Βαχαβιτών, Ιμπν Σαούντ (1880-1953). Δυο χρόνια αργότερα, στα 1926, οι Βαχαβίτες επρόκειτο να κυριεύσουν και τη γειτονική τους Νετζντ, δημιουργώντας το κράτος της Σαουδικής Αραβίας. Τα πετρέλαια θα την έφερναν στον παράδεισο του πλούτου.

Νοέμβριος:

Πέθανε στις Βρυξέλλες στις 29 του μήνα ο Ιταλός συνθέτης όπερας Τζιάκομο Πουτσίνι («Μποέμ», «Τόσκα», «Μαντάμ Μπατερφλάι»). Το τελευταίο του έργο, το «Τιραντό», έμεινε ημιτελές. Γεννήθηκε το 1858.

Δεκέμβριος:

Στις 27 του μήνα, οι δυνάμεις του Αχμέτ Ζόγου κατέλαβαν την εξουσία στην Αλβανία, όπου κηρύχθηκε δικτατορία. Η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε προσωρινά στον Αυλώνα, ενώ ο Φαν Νόλι δραπέτευσε. Μια εθνοσυνέλευση στη Λιούσνια είχε κηρύξει το 1920 την ανεξαρτησία της Αλβανίας. Οι Αλβανοί επιδόθηκαν σε εμφύλια διαμάχη με τις φυλές χωρισμένες σε βόρειες, νότιες και κεντρικές να πολεμούν καθεμιά τις άλλες. Ο πρώην αξιωματικός του αυστριακού στρατού, Αχμέτ Ζόγου (1894 - 1961), έγινε πρωθυπουργός το 1922. Ανατράπηκε τον Ιούνιο του 1924 από τον ορθόδοξο μητροπολίτη Φαν Νόλι και κατέφυγε στη Γιουγκοσλαβία, απ' όπου επανήλθε, απαλλάχθηκε από τον Νόλι που το έσκασε στην Ιταλία κι έγινε πρόεδρος της Δημοκρατίας (Ιανουάριος του 1925).

(Ἐθνος της Κυριακής, 4.7.2009) (τελευταία επεξεργασία, 16.6.2009)